

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія країн Азії та Африки доби Середньовіччя та Раннього нового часу
(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма **ОС «Бакалавр»**
галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальності **014 Середня освіта (Історія)**
за освітньою програмою **Середня освіта (Історія)**
II курс IV семестр

2025 – 2026 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин.

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року.

Розробник: д. іст. наук, проф. Кондратьєв І.В. _____

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

Погоджено гарантом освітньої програми

«__» _____ 20__ року _____

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Історія країн Азії та Африки доби Середньовіччя та Раннього нового часу» є вивчення історії країн Азії та Африки у Середні віки та Ранній новий час (для країн Сходу відповідним періодом є період «торгівельного колоніалізму»).

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:		
- лекції	20	6
- практичні / семінарські	20	4
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	50	80

Статус навчальної дисципліни нормативна
(нормативна / вільного вибору)

Передумови для вивчення дисципліни. Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни студент повинен мати базові знання з предмету «Історія Стародавнього Сходу» та шкільного курсу всесвітньої історії.

Очікувані результати навчання

Студент повинен навчитись:

- працювати з рекомендованою літературою, самостійно займатись пошуком літератури (у тому числі і у мережі Інтернет), вміти працювати з першоджерелами;
- зважаючи на те, що проблематика курсу знаходиться на зламі із суміжними дисциплінами (Історія Європи та Америки у Середні віки та РНЧ та ін.), студент повинен вміти застосовувати знання отримані при вивченні суміжних дисциплін, формуючи комплексне уявлення про Середньовіччя та РНЧ;
- застосовувати набуті знання для орієнтації в громадсько-політичному житті та формуванні власної оцінки суспільних явищ і подій.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні етапи розвитку держав і суспільств Азії та Африки в добу Середньовіччя та РНЧ;

- ключові політичні, економічні та культурні процеси в регіонах (ісламський світ, Китай, Індія, Африка тощо);
- вплив зовнішніх факторів (торгівля, війни) на розвиток середньовічних цивілізацій.

вміти:

- аналізувати історичні джерела та літературу з історії Азії та Африки;
- порівнювати розвиток різних регіонів, виявляти спільні та відмінні риси їхнього історичного шляху;
- застосовувати отримані знання для пояснення сучасних політичних і культурних процесів у країнах Азії та Африки.

У процесі вивчення дисципліни передбачається формування у студентів наступних *компетентностей*:

ЗК 03.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 04.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 06.	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 08.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК 09.	Здатність бути критичним і самокритичним.
СК 01.	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
СК 02.	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
СК 04.	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 05.	Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
СК 08.	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.
СК 09.	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
СК 10.	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
СК 13.	Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.
СК 14.	Здатність визначати загальні закономірності та особливості історичного розвитку країн світу, визначати місце історії України у контексті світової історії.

Навчальна дисципліна сприятиме досягненню таких *програмних результатів навчання*:

ПРН 01.	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 02.	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 03.	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПРН 04.	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПРН 05.	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПРН 06.	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПРН 07.	Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
ПРН 08.	Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
ПРН 11.	Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПРН 13.	Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
ПРН 15.	Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі					
		л	пр	лаб.	інд.	срс		л	пр	лаб.	інд.	срс	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Історія країн Азії у Середні віки.													
Тема 1. Вступ до		2				2							6

курсу.											
Тема 2. Середньовічний Китай.		2	2			4		2			6
Тема 3. Середньовічна Японія.		2	2			2					6
Тема 4. Великий степ у Середні віки.		2	2			2					6
Тема 5. Індійська цивілізація у Середні віки.		2	2			4					6
Тема 6. Поява ісламу та Арабський халіфат.		4	6			4		2	2		6
Разом за змістовим модулем 1		14	14			18		4	2		36
Змістовий модуль 2. Історія країн Азії та Африки у Ранній Новий час.											
Тема 7. Індія у XV – XVII ст.						4					6
Тема 8. Китай у XV – XVII ст.		2				4					6
Тема 9. Японія в період сьогунату Токугава		2				6					8
Тема 10. Османська імперія у XV – XVII ст.		2	2			6					8
Тема 11. Африканський континент у Середні віки та РНЧ.			2			6					8
Тема 12. Початок формування світової колоніальної системи.			2			6		2			8
Разом за змістовим модулем 2		6	6			32		2			44

Усього годин	90	20	20			50	90	6	4			80
--------------	----	----	----	--	--	----	----	---	---	--	--	----

Форми та методи контролю навчальних досягнень

Поточний контроль – на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль – екзамен.

Розподіл балів:

Семінари – 20 год. (10 занять) - до 5 балів за семінар	Лекції – 20 годин (10 занять)	СР (карта)	Разом	Екзамен
до 50 балів	до 15 балів	до 5 балів	до 70 балів	до 100 балів

Критерії оцінювання:

Робота на лекціях оцінюється за наступними критеріями: відвідування лекційних занять; повнота, охайність і грамотність ведення конспекту лекцій (разом – до 15 балів).

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні практичних завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

3-4 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні практичних завдань, аргументація на достатньому рівні.

1-2 бали – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні практичних завдань на низькому рівні.

Самостійна робота оцінюється до 5 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		

68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Матеріально-технічне забезпечення

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: аудиторія обладнана проектором або інтерактивною дошкою. В разі дистанційного навчання – наявність програми Zoom.

Рекомендовані інформаційні джерела

Основна література

- Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. Курс лекцій. – К., 2002.
 Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. – К., 2002.
 Рубель, В. А. Нова історія Азії та Африки. Постсередньовічний Схід (XVIII- друга половина XIX ст.) : Навч. посіб. для студ. вузів / В. А. Рубель. — К. : Либідь, 2007. — 560с.
 Семенов В.Ф. Історія Середніх віків. – К., 1975.

Допоміжна література

- Алаев Л.Б. и др. История Востока. 5 томов. – М.: Восточная литература РАН, 2002-2006.
 Алексеев В.М. Китайская литература. Избранное. – М., 1978.
 Арабаджян З.А. Иран. Власть, реформы, революции (XIX - XX вв.). – М., 1991, 127 с. .
 Африка: взаимодействие культур. – М., 1989.
 Бабур-наме. Записки Бабура / Пер. со староузб. М.Салье. – Ташкент, 1958.
 Бандиленко Г.Г. Культура и идеология средневековых государств Явы: Очерк истории VIII-XV вв. – М., 1984.
 Бартольд В.В. Сочинения. – М., 1963-1977. – Т.1-9.
 Британская империя в XX веке / Под ред. Пегушева А.М. – М.: Издательство: Институт всеобщей истории РАН, 2010. – 296 с.
 Васильев Л.С. История Востока. – М., 1993. – Т.1-2.
 Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1988.
 Васильев Л.С. Проблемы генезиса китайского государства. – М., 1999.
 Галсян А.Г. Армянские источники о монголах. – М., 1962.
 Гаскойн Б. Великие Моголы: Потомки Чингисхана и Тамерлана. – М., 2003.
 Григорьева Т.П. Дао и Логос (встреча культур). – М., 1992.
 Губайдуллин В.Г. Сборник материалов, относящихся к истории Золотой Орды. – М.; Л., 1941.
 Гурницький К.І. А.Кримський як історик. – К., 1971.
 Дюбуа У. Африка: очерк по истории африканского континента и его обитателей. – М., 1961.
 Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). – М., 1990.
 Искусство стран Востока. – М., 1986.
 История Востока. В 6 т. Т.3- 4. – М., 2000-2002.
 История средних веков: Хрестоматия. – М., 1988. – Т.1-2.
 История стран Азии и Африки в средние века. – М., 1987. – Т.1-2.
 Иналджик Г. Османська імперія: Класична доба 1300-1600 / Пер. з англ. О.Галенка. – К., 1998.
 Історія країн Зарубіжного Сходу в середні віки. – К., 1959.
 Колесников А.И. Завоевание Ирана арабами: Иран при "праведных" халифах. –М., 1982, 269 с.
 Конрад Н.И. Японская литература в образцах и очерках. – М., 1991.
 Коран / Пер. с арабского М.Н. Османова. 2-е изд. – М., 1999.

- Кримський А. Історія Туреччини. – Київ; Львів, 1996.
- Накорчевский А.А. Японский буддизм: история людей и идей. – М., 2004.
- Нихон рёйки (Японские легенды о чудесах) / Пер. со старояп. А.Н. Мещерякова.
- Нихон рёйки (Японские легенды о чудесах). – СПб., 1995.
- Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – К., 1996.
- Павлов С.В., Мезинцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К., 1999.
- Рашид-ад-дин. Сборник летописей. – М.; Л., 1946-1968. – Т.1-3.
- Рубель В.А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. – К., 1997.
- Тафсир Аль - Коран. Аль - Мунтахаб. – М., 2003.
- Тойнбі А.Дж. Дослідження історії. – К., 1995. – Т.1-2.
- Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
- Фрили Дж. Тайны османского двора. – Смоленск, 2004.
- Хироаки Сато. Самураи: история и легенды / Пер. с яп. Р.В. Котенко. – СПб., 1999.
- Хрестоматия поэтических изданий по истории древнего мира и средних веков. – М., 1967.
- Эйдус Х.Т. История Японии с древнейших времен до наших дней. Краткий очерк. – М., 1955.
- Этническая история народов Азии. – М., 1972.
- Яковец Ю.В. История цивилизации. – М., 1995.
- Bengt Sundkler, Christopher Steed. A History of the Church in Africa. - Cambridge University Press, 2000. - 1252с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- <http://www.vostlit.info> - колекція книг
- <https://oriental-studies.org.ua/uk/home/> - Інститут Сходознавства НАНУ
- <https://skhodoznavstvo.org.ua/uk/about> - журнал «Сходознавство»
- <https://chinese-studies.com.ua/> - журнал «Китаєзнавчі дослідження»
- <https://chtyvo.org.ua/> - вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури
- Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers